

Kam zmizela voda?

Lekce pracuje s vybraným článkem z týdeníku Respekt „Kam zmizela voda“ a otevírá problém nedostatku vody i jeho důsledků pro konkrétní obyvatele v České republice. Článek popisuje, že problém nedostatku vody není vzdálený, naopak je součástí našich životů, na venkově i v městech. Součástí lekce je také ilustrace Pavla Reisenauera, která pracuje s asociacemi odkazujícími na samotný problém sucha i česká kulturní specifika.

Cíle:

- ✓ Žáci zmapují pojem sucho a pojmenují konkrétní souvislosti (např. zákaz zalévání zahrádek, přistavení cisterny s pitnou vodou)
- ✓ Žáci formulují klíčovou myšlenku k tématu vody a sucha, kterou znázorní obrazem.

Lekce je koncipována na **135 minut**

Pomůcky:

- obrázek „velblouda na poušti“ – obálka časopisu Respekt č. 34/2015 (příloha 1)
- kopie zkráceného článku „Kam zmizela voda?“ pro žáky do dvojice (příloha 2)
- 15–20 různých obrázků, které přímo i nepřímo souvisí s nedostatkem vody (např. rozpraskaná zem, studna, ale také města, parky, výrobní haly apod.)
- papír A3 pro žáky do dvojice

POSTUP:

1.

Evokace/ 30 minut

- Ukažte žákům obrázek velblouda na poušti bez titulku (příloha 1) a zeptejte se jich:
  - Co chce autor obrázkem vyjádřit? Proč si to myslíte?Diskutujte o jednotlivých znacích, které je mají vést k významu obrázku – obsahu titulku (velbloud = sucho, poušť, hrb = zásobárna vody, dvojitý ocas = český lev, znak Česka, památná hora Říp apod.).
- Potom jim ukažte titulek, který k obrázku patří: „Když dojde voda. Prázdné studně, zničená úroda. Co dělat proti vysychání Česka.“ Ptejte se jich:
  - Podařilo se autorovi vyjádřit význam titulku? V čem ano, v čem ne?
  - Je opravdu sucho v Česku problém? Slyšeli jste už o něm (např. ve zprávách)? V jaké souvislosti (např. zákaz napouštění bazénů, zalévání zahrad, špatná úroda apod.)?
  - O jakých zemích v souvislosti s nedostatkem vody slyšíte pravidelně? V čem může být tento problém v Čechách stejný? V čem se naopak může lišit?
- Upozorněte žáky, že teď si společně zmapujete problém SUCHO (NEDOSTATEK VODY) a na podlahu ve třídě rozložte 15–20 různých obrázků, které přímo i nepřímo souvisí s nedostatkem vody (např. rozpraskaná zem, studna, ale také města, parky, výrobní haly apod.).
- Řekněte žákům, aby si prohlédli všechny obrázky a na tlesnutí se postavili k tomu, který podle nich nejvíce souvisí se suchem (nedostatkem vody).

Poté, co žáci zaujmou pozici, vyzvěte je, aby dobrovolně zdůvodnili motivaci postavit se ke konkrétnímu obrázku.

- Po zdůvodnění odeberte všechny obrázky, ke kterým se žáci postavili. Vyzvěte je k přemýšlení nad tím, který další obrázek má nějakou souvislost se suchem (nedostatkem vody). Je důležité, aby žáci tuto souvislost uměli vysvětlit. Upozorněte je, že teď může být volba těžší, přesto je pobídněte, aby promysleli další možné souvislosti. Poté, co se žáci k nějakému obrázku postaví, ptejte se jich na zdůvodnění. Odeberte obrázky, které žáci zvolili, a znovu pobídněte žáky k dalšímu výběru.
- Na závěr společně shrňte všechny souvislosti, které žáci zmiňovali během aktivity, a sepište je na tabuli.

2. Uvědomění si významu informací/ 45 minut

- Rozdělte žáky do dvojic a každé dvojici rozdejte zkrácený článek „Kam zmizela voda?“ (viz příloha 2). Ve dvojici budou žáci pracovat v rolích zpravodaje a tazatele, tj. metodou párového čtení. Text je rozdělený na zhruba poloviny (viz příloha 2 – text 1 a text 2).
- Oba žáci si společně přečtou první polovinu (text 1). Jeden z dvojice v roli zpravodaje reprodukuje vlastními slovy přečtený obsah. Druhý v roli tazatele sleduje text, navádí zpravodaje k informacím, které zapomněl a zadává doplňující otázky. Společně si tak naslouchají, vyjasňují si informace a shrnují je vlastními slovy. Poté si vymění role a oba čtou druhou polovinu (text 2).

Tip: Pokud jsou pro žáky texty příliš dlouhé, nechte každého z dvojice číst jen jeden text (např. pomocí metody INSERT, nebo jen s podtrháváním hlavních informací). Po přečtení si žáci texty vzájemně představí a vzájemně se doptávají na to, co jim v textech není jasné nebo srozumitelné.

3. Reflexe/ 60 minut

- Zeptejte se žáků:
  - Našli jste v textu nějaké nové souvislosti se suchem/nedostatkem vody (které ještě nejsou napsané na tabuli)?
- Poté, co výčet souvislostí doplníte, pobídněte dvojice, aby společně formulovali klíčovou myšlenku, která je na základě dnešního tématu napadá. Může jít o myšlenku obsaženou přímo v textu, nebo tu, kterou díky jeho přečtení vyvodili. Na základě myšlenky potom vytvoří žáci obrázek.
- Klíčovou myšlenku (titulek) žáci napíší a obrázek nakreslí na papír velikosti A3. Upozorněte žáky, že pro obrazové vyjádření klíčové myšlenky mohou využít obrazové asociace (např. sucho = poušť). Až žáci formulují klíčovou myšlenku, kterou vyjádří kresbou, pověsí své papíry ve třídě.
- Vybídněte žáky, aby si obrázky prohlédli jako v galerii. Na závěr se žáků ptejte:
  - Bylo náročné zformulovanou myšlenku zpracovat do obrazu?
  - Jaké (vámi i spolužáky) formulové myšlenky považujete v tématu za klíčové (podstatné) a proč?
  - Které znázornění oceňujete a proč?

Tip: Dejte žákům prostor buď po čtení textů, nebo na úplný závěr možnost sesbírat dohromady jejich otázky, které k tématu ještě mají, ale nedostali na ně v textu odpověď. Může to posloužit jako nabídka pro vaši další práci v tématu vody a sucha.

Tipy:

- Další možnosti obrázků související přímo i nepřímo s tématem sucha a vody: zahradní bazén, zavlažování v zemědělství, uschlé lesy a kůrovcová kalamita, přírodě blízká krajina, mokřad / rašeliniště, meandrující řeka / napřímená řeka, přehrada, extrémně vysoké teploty a vlny horka, zima bez sněhu, intenzivní zemědělská krajina, ekologické zemědělství.

Zdroje:

Martin Uhlíř, Tomáš Brolík: Kam zmizela voda? Prázdné studně, zničená úroda. Co dělat proti vysychání Česka. Respekt č. 34/2015. Dostupné z <https://www.respekt.cz/tydenik/2015/34/kam-zmizela-voda?issueId=100007>

Součást publikace:

Petra Skalická a kol., Bohouš a Dáša mění svět: Jak vyžrát na komiks?, 2017. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/1105/file/070-bohous-a-das-jak-vyzrat-na-komiks.pdf>